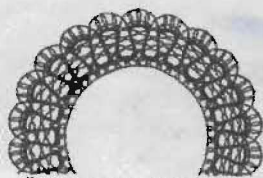

FILATELIST št. 14

Glasilo Filatelističnega društva Idrija

19. avgust 2000

ČIPKARSKI FESTIVAL

19. 08. 2000

5280 IDRİJA

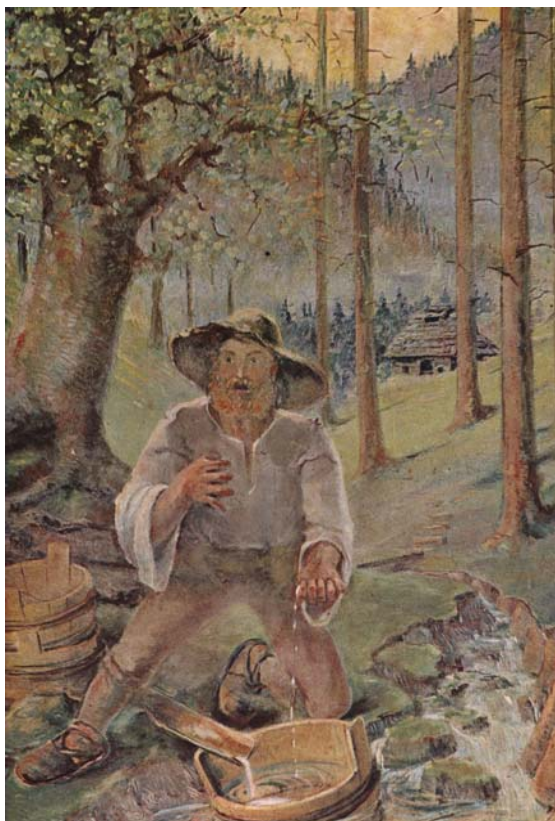

ABRAHAMOVO ZLATO

V tretje gre rado. Po članku v dvanajsti številki Filatelista (1998) Po Abrahamu diši in po članku Srečanje z Abrahamom v lanski, trinajsti številki, se mi je zgodil tretji jubilejni prispevek na temo petdesetletnice našega društva še s tretjega obzorja. Jubilejno, na več kot dvanajst mesecev razpotegnjeno leto, gre h kraju. Praznovanja pa ne bo konec. Blišč jubileja ni bil v zlatu, pač pa v delu in tako bo tudi naprej. Vsak uresničen projekt je za nas praznik, in idej ter zamisli ne bo zmanjkalo, kljub naglušnosti tistih, ki imajo možnost podpreti dejavnost Filatelističnega društva Idrija.

Hermesov ptič, zmajev žolč, zlata voda, servus fugitivus (bežeči suženj), božanska Izida, tako so zagonetno svetleče živo srebro imenovali alkimisti, njegovo spojino cinober pa žlahtni kamen iz Tarzisa, rdeči lev in celo rdeči kamen modrecev, ki naj bi pretvarjal vse kovine v zlato. Stari Grki so razlikovali dve vrsti živega srebra. Pridobljenega iz spojin so imenovali hydrargirum, naravnemu, samorodnemu pa so dali ime argentum vivum. Prav slednjemu so že v starem veku pripisovali magične lastnosti.

Orudjenje z živim srebrom, edino tekočo kovino pri normalni temperaturi, se je rojevalo tu, pod sedanjim mestom Idrija, v davni preteklosti, v zemeljskem srednjem veku, natančneje v triasu. Takrat je nastal Idrijski tektonski jarek. Zemeljska skorja je v prelamljanju, narivanju in gubanju skrila v svoja nedra bogastvo, živosrebrovo rudo. Arabski naravoslovec Al Razi je v 8. stoletju pisal, da je bog iz živega srebra ustvaril kamnine. Mi pa lahko rečemo, da je živo srebro ustvarilo Idrijo. Cinabarit je temeljni kamen našega mesta, ki ima svoje korenine petnajst rudniških obzorij globoko. Milijone let je zemlja skrivala svoje bogastvo, dokler ga ni leta 1490 odkril nek izdelovalec škafov, ki je živel v idrijskih grapah. Od tedaj je pridobivanje te kovine teklo neprekinjeno celih petsto let. Rudnik in mesto Idrija z njim sta doživljala vzpone in

Najdlje ga je iz te naravne zakladnice pobiral dunajski cesarski dvor. Tega bogastva se je dobro zavedal in je redno skrbel za uvajanje najsodobnejših tehničnih in tehnoloških postopkov rudarjenja in metalurgije. Zato je rudnik slovel kot najbolj sodoben v tedanji monarhiji. Vzporedno s tem so v Idriji delovali mnogi rudarski strokovnjaki, politehniki, naravoslovci in zdravniki največjega evropskega slovesa. Med njimi Joannes Antonius Scopoli, ki si je dopisoval s slovitim švedskim naravoslovcem Karlom Linejem. Idrija je bila tedaj imenovana botanične Atene. Pa Balthasar Hacquet, ki je prišel iz daljne Bretonije prav zaradi znanstvenika Scopolija, da bi z njim sodeloval, Jožef Mrak, graditelj klavž, Marko Vincenc Lipold, ki je tedaj sodil v vrh geoloških strokovnjakov in ga štejemo za očeta slovenske geologije, in še mnogi drugi, tja do znamenite prve slovenske učiteljice klekljanja, Ivanke Ferjančič, katere stopetdesetletnico rojstva letos praznujemo.

Poltisočletno rudarjenje, stvaritve vrste znanstvenikov, ki so delovali v Idriji, in izročilo naših očetov, dedov in pradedov, ki nam preko stoletij podajajo žuljavo roko, ter žlahtna dediščina klekljanja čipk, v katerih je ujeta vse polno drobnih skrivnosti in tihih ljubezni naših mater, babic in prababic, vse to je za nas tisti neusahljivi studenec, vsega spoštovanja vreden vir, pri katerem se napajajo naše ideje in zamisli. Čipke so lepšale domove, družile sosede in blažile surovost boja fantov, mož in očetov s trdim kamnom in s podzemno temo. Segale so prav do tam doli, do nevarnih »uglobin«, do njih, knapov. Po njihovi nežni belini, ki se je spleta pod spretnimi ženskimi prsti, se je pretakala neprekinjena vez in želja po vrnitvi iz jame domov.

Ne le zagnana aktivnost našega društva, tudi ta bogata dediščina je pomagala, da imamo ob petdesetletnici delovanja za seboj vrsto odmevnih dosežkov in vzornih poštno filatelističnih obeležij. Smo tudi med redkimi društvi v Sloveniji, ki izdajamo svoje glasilo Filatelist. Poskrbeli smo, da je bila prva poštna znamka samostojne Slovenije (Plečnikov parlament) kmalu po izidu že objavljena v eni najbolj branih filatelističnih revij New Stamps Bulletin, ki izhaja v ZDA, pripravili smo petinštirideset posebnih obeležij. Najbolj in upravičeno pa smo ponosni na znamke ob petstoletnici rudnika in mesta, na znamke z motivi idrijskih čipk ter na znamko z motivom idrijskega kristala cinabarita. Vse naše izdaje so zaokrožene v svojevrsten hommage - poklon vsem rodovom idrijskih rudarjev, vsem klekljaricam ter vsem učenjakom, ki so v preteklih stoletjih skupaj gradili materialno in duhovno podobo Idrije.

Vse to smo dosegli z dobrim usklajenim delom in tudi s pomočjo Pošte Slovenije. Ta daje vsem enake možnosti, podpira, izbira in uresničuje pa le najboljše ideje in predloge. To se odraža tudi v kvaliteti in priljubljenosti slovenskih znamk v svetu. Francoska filatelistična revija Timbroloisirs je med 144 sodelujočimi državami v posebni anketi, uvrstila slovenske znamke na 18. mesto na svetu! Na Dunaju je po kriterijih GRAND PRIX DE L'EXPOSITION WIPA leta 1995 osvojila slovenska znamka drugo mesto na svetu, naslednje leto pa četrto. Tudi znamke z motivi idrijskih čipk so v svetovnem merilu prišle v ožji izbor za nagrado.

Nesporno so poštne znamke eden najbolj eminentnih in učinkovitih ambasadorjev svoje države. To je bilo že velikokrat povedano, a kljub izkazani naši uspešnosti, promocijskim

akcijam, če hočete tudi v svetovnem merilu, in uradno priznanim zaslugam za promocijo našega kraja, smo vedno znova priča, da nam za »polno promocijo« zmanjka sredstev. Vedno smo prosili in opozarjali, naj ne gre priložnost mimo neizkoriščena. Tudi lani, ob začetku praznovanja našega jubileja, ob izdaji zanimive in za Idrijo pomembne znamke z motivom idrijskega cinabarita, smo na tako priložnost znova opozorili. Žal je tudi ta prilika za vedno izgubljena. Izkoristili smo jo le po svojih, društvenih, skromnih močeh, želeč narediti čim več promocijskih albumov z "idrijskimi znamkami" za spominek reprezentančnega razreda, ki se jih ne bi sramovala nobena država. Uvod sta napisala univ. dipl. etnologinja Ivana Leskovec in prof. dr. Janez Bogataj, ki je častni pokrovitelj letošnjega XIX. Čipkarskega festivala v Idriji. Prodali smo le nekaj izvodov, nekaj pa podarili. Ta poskusna minimalna naklada ni bila zanimiva za domačine. Nekaj izvodov, poslanih v inozemstvo, pa je doživelo navdušene pohvale. Zgodi se, da ti včasih kdo reče, da v Idriji razen čipk nimamo nobenega, za Idrijo značilnega, reprezentativnega darila!

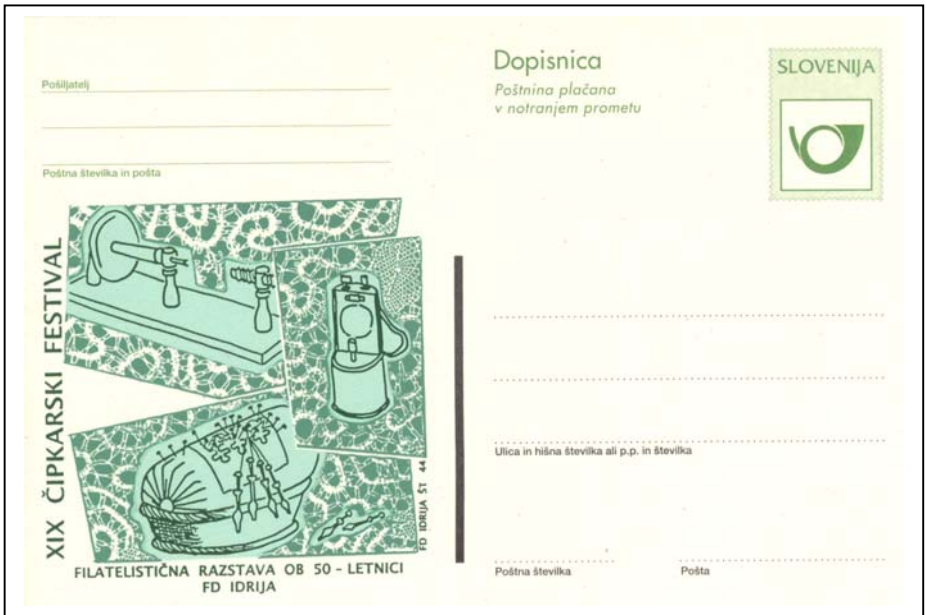
V jubilejnem letu še nismo vsega postorili. Izdaja Zbornika je za nas še vedno prevelik finančni zalogaj, a upanje nas še ni zapustilo. V času Čipkarskega festivala, v soboto, 19. avgusta, pa v Čipkarski šoli Idrija odpiramo veliko filatelistično razstavo. Na več kot 1000 albumskih listih bodo predstavljene različne tematske zbirke poštних znamk, celin in potovanih pisem ter priložnostnih izdaj našega društva. Razstavljali bodo člani FD Idrija in gosti iz Slovenije. Posebej zanimivi bosta zbirki, ki prikazujeta motive čipk in klekljanja ter minerale in rudarstvo na znamkah z vsega sveta. S to razstavo zaokrožujemo naše praznovanje in upamo, da si bomo za nagrado ob petdesetletnici društva lahko privoščili ne jubilejno, Abrahamovo zlato, temveč le natis bogatega društvenega gradiva, ki ima zgodovinski pomen za občino Idrijo in za Slovenijo.

Nikolaj Jereb, predsednik

XIX. ČIPKARSKI FESTIVAL

Tradicionalni čipkarski festival je osrednji etnološki in turistični praznik v Idriji. Filatelisti smo se tudi letos vključili v bogat program prireditev. Ob našem 50 - letnem jubileju smo pripravili društveno razstavo v stari ljudski šoli ter poskrbeli za izdajo dotiska na dopisnici in priložnostni poštni žig. Obeležji je - kot že več predhodnih - oblikoval naš član Silvester Bajc. Na dopisnico (FD Idrija, št. 44) je umestil značilen motiv, ki ga sestavljajo klekljarska »bula«, kolovrat za navijanje sukanca in rudarska svetilka - karbidovka. Zamisel žiga je izpeljal kot stilizacijo »bule«, čipke in jerbasa.

Letošnji festival je – podobno kot razstava čipkarske šole v mestni galeriji - posvečen 150 - letnici rojstva znamenite Idrijčanke Ivanke Ferjančič (1850 - 1879). Zaslužni rojakinji, ki je v družbi slavnih mož dobila tudi spominsko ploščo na

Ahacijevem trgu, se je naše društvo oddolžilo že z izdajo ovojnice (FD Idrija št. 29) leta 1996. Ivanka Ferjančič se je zapisala v zgodovino idrijskega čipkarstva kot izjemna mojstrica te plemenite veščine. Uvajala je nove vzorce in tehnike klekljanja (sedem parov klekljev) ter delovala kot mentorica na južnem Tirolskem. Pristojne oblasti so jo povabile na Dunaj in po posvetovanju z njo je Ministrstvo za obrt leta 1876 ustanovilo v Idriji čipkarsko šolo, katere naslednica deluje še danes. Ferjančičeva je bila na šoli prva učiteljica, prav po zaslugi njenega udejstvovanja pa je idrijska čipka kmalu zaslovela po Evropi.

Janez Kavčič

Čipkarska učiteljica Ivanka Ferjančič

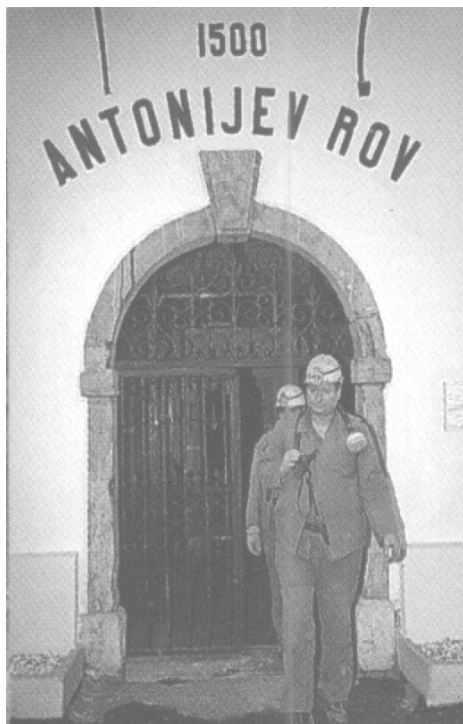
ANTONIJEV ROV – IDRIJSKI 500-LETNI JUBILANT

Spominsko izdajo, s katero FD Idrija vsako leto zaznamuje praznik občine Idrija 22. junij – dan sv. Ahacija in tradicionalni idrijski rudarski praznik, smo letos posvetili 500-letnici Antonijevega rova. Domiselno oblikovan ovitek, informativni vložni kartonček in priložnostni poštni žig smo predstavili na predvečer praznika v Šelštvi, ki je mnogim generacijam »knapov« služila kot prizivnica. Obiskovalci prireditve so si lahko ogledali tudi zanimivo tematsko razstavo poštних pošiljk, naših in tujih, opremljenih z raznolikimi rudarskimi motivi.

Antonijev rov spada med najstarejše ohranjene in še vedno odprte vhode v rudnik na svetu. Izkopali so ga samo desetletje po odkritju živega srebra, v pionirskem obdobju rudarjenja, ki se je odvijalo na prostoru med današnjo cerkvijo sv. Trojice in Nikovo. Cerkvico so pred pol tisočletja postavili na mestu prvotnega legendarnega »srebrnega studenca«, rov pa je pomenil prvi odločnejši prodor k podzemnemu bogastvu. Splet zgodovinskih okoliščin je pač nanesel, da imata najstarejša idrijska cerkev in Antonijev rov skupno rojstno letnico – leto 1500, in se torej prav leta 2000 ponašata s častljivim jubilejem.

Izkop rova je bil pred 500 leti nedvomno zahteven in pogumen delovni podvig, saj so imeli rudarji na voljo le preprosto ročno orodje. Rov so poimenovali po sv. Antonu Padovanskem, zaščitniku pred nesrečami v jami, kateremu so pozneje (1678) postavili tudi cerkev na razglednem Rožnem hribu. Nad dve stoletji in pol je bil rov zavarovan z lesenimi podporniki, ki jih je bilo treba zaradi pritiskov in vlage pogosto menjavati. Za trajno varnost in lepši izgled rova so poskrbeli šele leta 1766, ko so ga – podobno kot Rake in Klavže – obzidali in obokali z apnenčevimi bloki in poculansko malto. Radikalno in prihodnosti namenjeno prenovo, ki se je pragmatičnim sodobnikom zdela predraga, je po vsej verjetnosti spremljal in morda celo usmerjal zaslužni graditelj Klavž Jožef Mrak. Znameniti naravoslovec, razsvetljavec

Kapela v Antonijevem rovu

in rudniški kirurg Balthasar Hacquet je leta 1781 zapisal (*Oryctographia Carniolica*, 2. del, Leipzig), da elegantne ovalne obzidave niso občudovali le radovedneži, temveč tudi poznavalci.

Po 300 metrov dolgem rovu so rudarji skoraj pol tisočletja odhajali v jamo in se vračali z dela. Ob koncu rova so sredi 18. stoletja postavili kapelo sv. Trojice in jo opremili s kipoma zavetnikov sv. Ahacija in sv. Barbare. Kamnit relief sv. Trojice je bil najbrž posnet po veliki oltarni podobi, ki jo je leta 1703 za cerkev sv. Trojice izdelal slikar Carl Reslfeld. Kapelo, ki je bila namenjena samo rudarjem in ni spadala pod pristojnost župnije, je 17. avgusta 1752 blagoslovil goriški nadškof Carl Michael von Attems. Znano je, da je Idrija šele ob takratni vizitaciji dobila lastno župnijo, neodvisno od Spodnje Idrije (Fare). Od kapele, kjer so se z molitvijo priporočali za varno vrnitev, so rudarji sestopali v Attemsov vpadnik (rolne) in prehodili nad 1000 stopnic do globine 200 metrov. Vpadnik se spušča strmo navzdol pod kotom 35° do 40°, zato je obiskovalce vedno navdajal s tesnobnim občutkom. Švedski naravoslovec Johann Jakob Ferber je leta 1774 poročal (Opis živosrebrovega rudnika v Idriji na srednjem Kranjskem, Berlin), da so tudi rolne spretno in trdno obzidali. Danes je prehodnih in obiskovalcem namenjenih še 116 stopnic.

Pred rovom so sredi 18. stoletja zgradili novo (namesto starejše lesene) baročno vhodno stavbo Šelštev (Gesellstube, morda tudi Stellstube), ki je služila kot prizivnica. Z vrha stavbe, po letu 1990 povsem prenovljene, je nekoč kljukanje na šino klicalo rudarje k "berilu". V Šelštvu je poslovodja (Obergutman) preverjal prisotnost delavcev in jih razporejal k dolžnostim in opravilom. Rudarji so prejeli "rips" (repično olje) za svoje jamske svetilke in z "mrtvaške ure" jemali "markice" – kovinske evidenčne številke. V prvem nadstropju Šelštve je med leti 1787 in 1804 delovala celo zasilna rudarska bolnišnica, za katero je delno skrbela znana Bratovska skladnica. V tistih letih so v Idriji ordinirali odlični zdravniki in kirurgi, kot na primer Jožef Ignac Fanton, Anton Makovic, Vincenc Kern in nekateri profesorji z ljubljanskega mediko – kirurškega liceja. Ko je rudniška uprava po katastrofalnem požaru v jami (1803) uredila novo bolniško in kopalniško ustanovo ob Nikovi (1806), so v Šelštvu imeli več desetletij svoje delovne prostore "markšajderji" – rudniški jamerci. Konec 19. stoletja so v zgradbi uredili stanovanja za priseljene rudniške uslužbence. Spominska plošča na fasadi priča, da se je 11. februarja 1890 v Šelštvu rodil sloveči inženir Stanko Bloudek (konstruktor avtomobilov, letal in prve velikanke v Planici), sin inženirja češkega rodu Jaroslava in domačinke Minke Lapajne (družina znanih trgovcev s čipkami). Ploščo je izdelal kipar Janez Pirnat, sicer tudi avtor Bloudkovega spomenika pred Športnim centrom.

V šestdesetih letih prejšnjega (20.) stoletja so bili omenjeni najstarejši predeli rudnika (Antonijev rov, kapela, rolni) zasuti, po letu 1990 pa znova očiščeni, sanirani in odprti. Rudarji so požrtvovalno opravili obnovitvena dela, ki sta jih strokovno vodila Restavratorski center iz Ljubljane in Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine iz Nove Gorice. Od domačih strokovnjakov sta se posebej izkazala pokojni Tomaž Klemenčič in geologinja Martina Pišljar. S preureditvijo Antonijevega rova in

otvoritvijo 22. junija 1994, na dan sv. Ahacija, je postal del prvotne rudniške dediščine dostopen najširši javnosti. Multivizijsko projekcijo, prikaz rudarjenja skozi stoletja in podzemlje do Ahacijevega obzorja (96 metrov pod površjem) si letno ogleda do 30.000 obiskovalcev. Antonijev rov je tako v šestih letih sprejel skupno okrog 170.000 domačih in tujih gostov, med njimi zelo veliko šolskih skupin. Ob dokončnem zapiranju, zalivanju in zasipanju (betoniranju) živosrebrne jame se na sodoben in nazoren način ohranja idrijski zgodovinski spomin.

Priložnostni ovitek (FD Idrija, št. 42) in žig je – kot že mnoge prejšnje – oblikoval ljubiteljski slikar in društveni sodelavec Nande Rupnik. Na ovitek je umestil kvadratno ilustrativno kompozicijo, ki diagonalno povezuje Šelštev, rov in kapljico živega srebra na cinabaritni rudi. Kapljica plemenite tekoče kovine zrcali in odbija svetlobni lesk, ki spominja na sončni sij. V prečni diagonali sta postavljena arhetipska idrijska rudarja, kot ju je narisal angleški potopisec dr. Edvard Brown, ko je davnega leta 1669 obiskal Idrijo in zabeležil hvalevredno reportažo. Zgornji rudar odhaja z oljenko v rov, spodnji pa koplje rudo z ostrim zakrivljenim klinom. Ovitek zelo posrečeno – tudi v diagonali – dopolnjujeta spominski žig in “idrijska” znamka (1999) z motivom cinabaritnega kristala. Žig nudi asociacijo na profil obokanega rova, po katerem stopa Brownov rudar z “ripsovko” v desnici in orodjem na rami. Spodaj je izpisana kemijska oznaka Hg, v sredinski letnici 1500 pa je zadnja ničla pomenljivo stilizirana v splošno veljavni simbol za živo srebro.

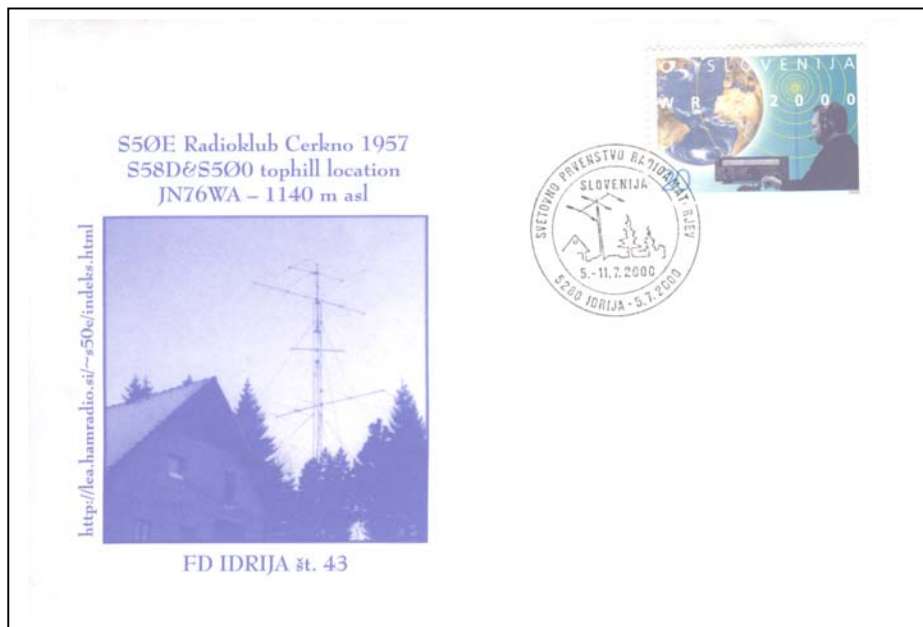
Filatelisti in ljubitelji kulturne dediščine so našo izdajo št. 42 z zadovoljstvom sprejeli in pospremili v svet.

Janez Kavčič

WRTC - SLOVENIJA 2000

Vsako soboto in nedeljo se na radioamaterskih frekvencah odvija vsaj eno tekmovanje, največkrat pa celo več, ko radioamaterji tekmovalci poskušajo vzpostaviti čim več dvostranskih zvez med udeleženci. Organizator poskrbi za pravila tekmovanja, ki jih objavi v vseh radioamaterskih časopisih, vsak iz svojega kraja pa skuša s svojo opremo in po najboljših sposobnostih doseči čim boljši tekmovalni rezultat. Udeleženci

svoje tekmovalne dnevnikne pošljejo organizatorju, ki po opravljeni kontroli razvrsti dosežene rezultate in jih objavi v številnih radioamaterskih časopisih, zadnje čase pa tudi na spletnih straneh. Seveda so se med številnimi tekmovanji nekatera prav posebej priljubila, ker zajamejo cel svet, najboljši dosežki pa so visoko cenjeni in prav prestižni.

Seveda pa imajo ta »klasična« tekmovanja nekaj pomanjkljivosti, saj se tekmovalci med seboj niti ne poznajo, oprema in lokacije so zelo različne, itd. Samo tekmovanje je včasih prav naporno in zelo individualno, saj vsak tekmovalec sedi za svojo radijsko postajo in se trudi vzpostaviti zveze s konkurenti, ki jih ne pozna in jih ni nikoli videl.

V zgodovini je bilo kar nekaj poizkusov, da bi presegli tovrstne pomanjkljivosti tekmovanj ob sicer velikem številu udeležencev. Leta 1990 so v Seattlu v ameriški zvezni državi Washington organizirali »Igre dobre volje«, z namenom zblíževanja športnikov ZDA in bivše Sovjetske zveze, ob sodelovanju športnikov tudi iz drugih držav, da bi imele igre čim večjo svetovno privlačnost in odmevnost. Radioamaterji so se priključili tej ideji in v okviru teh iger organizirali, kot uradno disciplino, Svetovno prvenstvo radioamaterskih ekip - World Radio Team Championship. Po štiri dvočlanske ekipe iz ZDA in SZ, dve japonski in po eno iz dvanajstih drugih držav sveta, so organizatorji povabili na te igre. Nameščeni so bili pri lokalnih radioamaterjih, ki so jih gostili in jim ponudili svoje radijske postaje za tekmovanje. Tekmovanje je trajalo deset ur. Rezultati, ne le tekmovalni, ampak tudi druženje samo, izmenjava izkušenj in spremljajoči programi so presegli pričakovanja. Odločili so se, da bodo tekmovanje ponovno organizirali. Tako je leta 1996 v San Franciscu potekal WRTC 96.

Odločili so se, da bodo tekmovanje ponovno organizirali. Tako je leta 1996 v San Franciscu potekal WRTC 96.

Organizatorji so si zadali več ciljev, in sicer povečati število ekip na 52, za vse ekipe pripraviti čim bolj izenačena pogoje za delo (antene, radijske postaje, lokacije postaj glede na konfiguracijo terena, itd.). Med 52 ekipami z vsega sveta sta bili dve iz Slovenije, ki pa je prispevala tudi več sodnikov. Slovenska ekipa je bila plasirana kot najboljša ekipa izven tekmovalcev iz ZDA.

Slovensko zastopstvo na WRTC 96 je bilo številno, saj je štelo 25 na največjih mednarodnih tekmovanjih uveljavljenih radioamaterjev. Kandidat za organizacijo naslednje prireditve je bila Japonska, vendar je bilo ugotovljeno, da zaradi velikih finančnih problemov ta rešitev ni optimalna. Tako so izziv ponudili Evropejcem, sprejeli pa smo ga Slovenci, kot organizator pa SCC – Slovenija Contest Club.

WRTC 2000 se je odvijal med 5. in 11. julijem v Sloveniji. Tekmovalci, sodniki, spremljevalci in ostali udeleženci so stanovali na Bledu, kjer je bil uvodni del tekmovanja in vse vzporedne prireditve, v petek pa se je 53 ekip s sodniki in gostitelji premaknilo na tekmovalne lokacije po celi Sloveniji. Posebno kaže poudariti, da se je organizacijski odbor, ki vodi vse priprave, izjemno potrudil, da je zagotovil popolnoma primerljive pogoje vsem ekipam, kar je gotovo povečalo zanimivost tekmovanja in izziv za trenutno najboljše tekmovalce z vsega sveta. WRTC 2000 se je prvič odvijal v Evropi in zanimivo je, kako so se v teh pogojih znašli vsi tisti tekmovalci, ki prihajajo iz bolj favoriziranih lokacij. Zanimiva je tudi primerjava rezultatov med višinskimi »top hill« in nižinskimi lokacijami v sami Sloveniji.

Tekmovanje in bogat program spremljevalnih prireditev za tekmovalce, njihove spremljevalce in številne obiskovalce iz celega sveta je postavil Slovenijo v središče zanimanja več milijonske družčine prijateljev preko radijskih valov. To je bila enkratna priložnost za prvi stisk rok starih in novih prijateljev in znancev, ki se že dolgo poznajo, pa se niso še nikoli doslej videli.

Radio klubi s področja Idrijskega in Cerkljanskega so se močno udeleževali v tekmovanju, saj so ponudili in pripravili pet tekmovalnih lokacij, in sicer: Vojščico in Škol na Vojskem, Črni vrh nad Cerknim, Bukovski vrh in Kuk na meji s tolminsko občino in na Mravljšču. Tekmovanja so se udeležili: Danilo Brelih kot član ene od dveh slovenskih ekip, Marko Munih in Leo Xhoko (Djokov) kot sodnika na tekmovanju, medtem ko je Robert Kašca vodil tekmovanje. Seveda pa je pri pripravi in organiziranju tekmovalnih lokacij sodelovalo še več članov vseh radio klubov na našem območju.

Ne smemo spregledati, da se je veliko članov naših radio klubov aktivno udeležilo tekmovanja z vzpostavitvijo povezav s tekmovalci, saj ni vedno priložnosti vzpostavljati radioamaterske zveze s trenutno najboljšimi radioamaterji – tekmovalci, ki jih premore svet in so bili tokrat vsi zbrani v Sloveniji.

K obeležitvi WRTC 2000 v Sloveniji in pa 50-letnice organiziranega radioamaterstva v Sloveniji, ki ga predstavlja Zveza radioamaterjev Slovenije, se je pridružila tudi Pošta Slovenije z izdajo priložnostne poštne znamke.

Radio klub Cerkno je v sodelovanju s Filatelističnim društvom Idrija izdal kuverto z motivom ene naših »top hill« lokacij in priložnostni poštni žig.

Miran Vončina

INSTALACIJA – SPOGLEDOVANJE

Osnovni namen instalacije je bil opozoriti Idrijčane in širšo okolico na prihajajoče tretje tisočletje. Osnovna nit je bila, da se posamezne artefakte instalacije postavi v prostor tako, da so vidni iz različnih predelov Idrije. Ti simboli naj bi predstavili obdobje na prehodu v tretje tisočletje in tako posameznika vzpodbudili, da sam občuti in začne razmišljati o letu 2000.

V osnovni koncept pa smo vključili tudi idejo, da bi preko spletnih strani ali radijske oddaje zbirali informacije, kako ljudje sprejemajo instalacijo, tako da bi bili s svojimi idejami gonilo nadaljnega razvoja instalacije.

Vse instalacije smo postavili v prostor in so zavzemale forme, skozi katere so oddajale sporočila in nas opozarjale na našo prisotnost v tem prehodnem obdobju, hkrati pa sprožale vprašanja, ki si jih v vsakodnevnem življenju razlagamo kot nekaj vsakdanjega in normalnega.

Ker sama instalacija ni bila natančno časovno opredeljena in je ciljala na spontanost dogodkov, katerih potek določa narava oziroma višja sila, so bile tudi same podobe v funkciji nenehnega spreminjanja. Faktor presenečenja naj bi nam bil v pomoč pri začetnem angažmaju ljudi, da s svojimi videnji obravnavajo projekt in vplivajo nanj.

Koncept instalacije pa je bilo treba tudi sproti korigirati. Nekatere ideje smo v procesu projekta opustili, druge pa smo nadgradili in tako težili k celoti, ki bi pričarala ves pomen projekta, ki je skozi čas postajal vse jasnejši. Projekt smo začeli v maju in ga zaključili z gorečimi baklami, razporejenimi v simbol ribe, 23. decembra 1999 v nočnih urah.

Zamiselnost za tako angažirano akcijo sem oblikoval skozi pogovore s prijatelji, ko smo se pogovarjali, razglabljali o obstoju Zemlje, človeški prisotnosti v našem Osončju, posameznikovem vključevanju v današnjo družbo in o vsemogočih nenavadnih ter misterioznih dogodkih, ki nas spremljajo.

Ker je bil projekt že v začetku določen tako, da je zahteval pol leta nenehnega spremljanja in dela, nas je bilo kar malo strah ali bomo uspeli dokončati in ali nam ne bo nekje na poti zmanjkalo poguma, volje in moči. Posredno in neposredno smo s strani občanov čutili odobravanje in tudi ljudje, katerih pomoč smo potrebovali za izvedbo posameznih dogodkov, so nam prijazno ponudili pomoč. Vsi so bili na svoj način navdušeni nad projektom. Na začetku nam je uspelo pridobiti sponzorja, ki nam je daroval platno za postavitev ribe in tako omogočil, da smo se prvič

resneje lotili projekta. Jesenske instalacije, barvanje ribe, postavitev tehtnic, dodajanje bele robe kaplji in postavitev mreže čez reko Idrijco, so predstavljale za nas kar precejšen zalogaj. V tem času pa je prišla pobuda s strani Filatelističnega društva Idrija, da celotni projekt obeležimo še s poštnim žigom in dotiskom na poštno dopisnico. Pobuda je prišla ravno v najbolj aktivnem obdobju in bi jo lahko označil kot eno tistih idej, ki so bile predlagane s strani opazovalcev

– ljudi in so na koncu celo postale realnost. Na drug način pa se je zgodil drugi tak dogodek, to je bila sprememba podobe ribe. Prišlo je do odstranitve repa in do poslikanja njenega ostalega dela. Zanimiv dogodek, ki je bil priča, da je delo podrobnih opazovalcev. Ravno v tistem času s postavitvijo tehtnic in s tem, da je riba dobila novo barvo, je njen pomen začel bledeti. Lahko pa je bil splet naključij, ki jih tudi drugače v tem projektu ni manjkalo. Stvar višje sile in naravnih tokov, katerim smo se pustili zapeljati in tako manj obremenjeno gledati na celotno zadevo. Kljub temu, da so bila preko spletnih strani izražena nekatera nasprotovanja temu projektu, pa mislim, da je bil projekt Instalacija Spogledovanje-? v celoti lepo sprejet, kar se je pokazalo tudi 30. decembra zvečer, ko se je na prizorišču zadnje instalacije spontano zbralo 40 ljudi. Znanci, Idrijčani in prijatelji, so tega večera naredili enkratno vzdušje. Toliko razmišljanj in opazk o projektu malokrat slišiš neposredno. Vse skupaj ti daje nejeveren občutek. Pogovori z Idrijčani so bili ena najlepših stvari v projektu.

Zadovoljen sem, da nam je uspelo projekt, katerega so mnogi označili za utopičen, izpeljati do konca. Lastnost utopičnega ima projekt zgolj toliko časa, dokler se ne naredi prvi korak. Hvala vsem prijateljem in sodelavcem za spodbudo in pomoč.

Matjaž Kofol

FILATELISTIČNA OBELEŽJA FD IDRIJA

4.del

V avgustu 1998 (Filatelista št. 12) smo opisali spominska obeležja, ki jih je naše Filatelistično društvo pripravilo v letih 1996/97.

Od takrat do danes so aktivni člani društva pripravili še devet novih spominskih izdaj. V dosedanjem 50 letnem delovanju FD Idrija pa je bilo pripravljeno že 44 zanimivih in po mnenju mnogih filatelistov tudi estetsko lepo oblikovanih žigov in dotiskov.

V nadaljevanju si lahko ogledate in preberete kronološki prikaz za leta 1998, 1999 in delno za leto 2000.

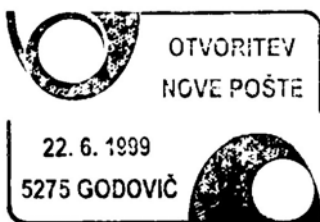
Datum izdaje: **22. 06. 1998**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **100 let mestne hiše**
Izvedba: **Ovojnica (št. 35) z informativnim vložkom in PPŽ**
Oblikovalec: **Nande Rupnik**
Naklada: **300 opremljeno (tiskano 300)**

Datum izdaje: **22. 08. 1998**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Čipkarski festival**
Izvedba: **Dotisk na dopisnico (št. 36) in PPŽ**
Oblikovalec: **Silvester Bajc**
Naklada: **280 opremljeno (tiskano 350)**

Datum izdaje: **23. 03. 1999**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Cinabarit / minerali Slovenije**
Izvedba: A) **Maksimum kartica - kristal cinabarita (FD Idrija št. 37-MK 1999) in isti žig kot OPD**
B) **Razglednica - kristal cinabarita (FD Idrija)**
C) **Razglednica - rudar / hommage a Janez (Rudi Skočir)**
Oblikovalec: **Matjaž Učakar**
Naklada: **560 opremljeno (tiskano 600)**

Datum izdaje: **22. 06. 1999**
Pošta: **5275 Godovič**
Naslov izdaje: **Otvoritev nove pošte**
Izvedba: **Dotisk na dopisnico (št. 38) in PPŽ**
Oblikovalec: **Silvester Bajc**
Naklada: **500 opremljeno (tiskano 600)**

Datum izdaje: **22. 06. 1999**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Henrik Freyer**
Izvedba: **Ovojnica (št. 39) z informativnim vložkom in PPŽ**
Oblikovalec: **Nande Rupnik**
Naklada: **250 opremljeno (tiskano 300)**

Datum izdaje: **21. 08. 1999**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Čipkarski festival**
Izvedba: **Dotisk na dopisnico (št. 40) in PPŽ**
Oblikovalec: **Silvester Bajc**
Naklada: **200 opremljeno (tiskano 300)**

Datum izdaje: **22. 12. 1999**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Instalacija - spogledovanje za naslednje tisočletje**
Izvedba: **Dotisk na dopisnico (št. 41) in PPŽ**
Oblikovalec: **Matjaž Kofol in Silvester Bajc**
Naklada: **150 opremljeno (tiskano 300)**

Datum izdaje: **21. 06. 2000**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **500 let Antonijevega rova**
Izvedba: **Ovojnica (št. 42) z informativnim vložkom in PPŽ**
Oblikovalec: **Nande Rupnik**
Naklada: **300 opremljeno (tiskano 900)**

Datum izdaje: **05. 07. 2000**
Pošta: **5280 Idrija**
Naslov izdaje: **Svetovno prvenstvo radioamaterjev**
Izvedba: **Ovojnica (št. 43)**
Oblikovalec: **Miran Vončina in Silvester Bajc**
Naklada: **250 opremljeno (tiskano 300)**

Zbral in uredil: Ljubo Ukmar

MORDA ŠE NISTE VEDELI

Tudi danes ni potrebno vsega plačati. Poštšina v Andori ter med Grenlandijo in Dansko je za lokalni promet – brezplačna. Pred decembrom 1938 je bilo potrebno v poštnem prometu med Grenlandijo in Dansko plačati poštino samo za pakete, in v ta namen je Grenlandija izdajala paketne znamke od 1905 do 1938. Večina teh znamk je žigosanih na končni pošti v Kopenhagnu in znamke z žigi grenlandske odpreme pošte so zelo redki.

Naziv "najmanjša pošta" si lasti več krajev: Bill's Place – Pennsylvania: 2.18 x 1.5m. Obratovala je do leta 1950. Cypress Gardens – Florida, Little Orleans – Maryland, dimenzije neznane. Avstralija ima kar nekaj kandidatov za ta naslov: Loksley – New South Wells: 2.59 x 2.29m. Ta rekord je bil presežen s pošto Biggs Flat – South Australia: 2.13 x 1.52m. Najverjetneje pa rekord najmanjše pošte pripada pošti Lower Cape Bridgewater – Victoria, ki je obratovala v letih med 1863 in 1953. Njene dimenzije: 1.83 x 1.22m.

Najvišje ležeča, stalno delujoča pošta se nahaja na višini 4575m – to je Phari-Young v Tibetu. V ZDA je najvišja stalno delujoča pošta locirana v vasi Climax na višini 3450m.

Najcenejši žig – glede na stroške izdelave – je bil izdelan iz surovega krompirja, prerezanega čez polovico z "vgraviranim" emblemom fleur - de - lis skavtskega gibanja. Žig so uporabljali na skavtski pošti med

varšavsko vstajo leta 1944. Pet kasnejših žigov je bilo izrezanih iz gumijastih delov podplatov in so bili prav gotovo bolj obstojni. O ceni krompirja v tistem času ne poročajo.

In še cena najdražje izdelanega poštnega žiga? To je prav gotovo dnevni žig, katerega slonokoščeni ročaj je krasil vrh vgraviranega žiga iz pristnega srebra. Žig so uporabljali v Croydonu (1931 – 1934) in Southamptonu (1937) ob odprtju novega oddelka za zračno pošto. Samo peščica pisem, katera so bila odposlana v posebnih svilenih poštnih vrečah v obeh institucijah, je bila deležna tega žiga.

Vsi poznamo Sir Rowland Hilla kot »očeta« prve znamke. Prve poznane znamke že, toda ne kot očeta znamke nasploh. Kot je verjeti pisnim dokumentom, je bila prva lepljiva poštna znamka izdana v Parizu, 8. aprila davnega leta 1653, v sodelovanju z Petite Poste. Ideja o izdelavi »lističev«, ki bi kazala na predplačilo poštnih storitev, je nastala med vojvodinjo Anne Genevieve in gospo Fouquet, nadintendantom financ. Vojvodinja je predlagala uporabo majhnih lističev papirja, nalepljenih z raztopino vodotopnega stekla, znanih kot »Billets de Port Paye«. Lističi naj bi imeli napis: »Poština plačana pri... dne... leta 1653«. Za denar so bile te znamke prodane samostanom, rudniškim pisarnam, akademijam in zaporom. Pošiljatelj je lastnoročno napisal datum, nalepil znamko in oddal pismo v za to posebej postavljene poštno nabiralnike na vogalih ulic. Vendar je zadeva nenadoma propadla. Deloma zaradi vandalizma nad temi poštними nabiralniki (kako domače zveni vse to), in da so bila pisma pogosto poškodovana, večji del krivde pa pripisujejo padcu gospe Fouquet. Kljub dobri dokumentiranosti tega dogodka oz. izdelovanja te poštno ustanove, se do današnjih dni ni ohranil niti en primerek teh prvih znamk. Žal... Ali pa tudi ne. Zamislite si začetek filatelije tam nekje davnega leta 1653...

Ste vedeli, da lahko ti majhni koščki oslinjenega papirčka spremenijo ekonomski ali politični položaj neke dežele? Ne??? S koncem 19. stoletja, ko so se francoski in ameriški finančniki trudili določiti lokacijo kanala, ki bi povezoval Pacifik in Atlantski ocean, se je ena skupina zavzemala za prekop preko Nikaragve, druga pa za prekop preko Paname. Pošta Nikaragve je z izdajo priložnostne serije leta 1900, ki prikazuje goro Momotombo, naredila usodno napako. Čeprav je ta vulkan že leta in leta miroval je na znamki ob pomoči bujne domišljije umetnikov dobil lep ognjeno dimni sij, ki se vali iz njegovega kraterja. Tako prirejene znamke so našle pot do vseh ameriških senatorjev... In tako se nam ni potrebno spraševati, kako bi se imenoval Panamski prekop, če...

Serijska znamka, ki jih je izdala Španija leta 1930, in naj bi obeleževala obletnico smrti velikega slikarja Goje, prikazuje njegovo mojstrsko delo: »Gola Maja«. Republikanski agitatorji so to deklico predstavili neukim kmetom kot ...: »Glejte, vaš kralj se druží z nespodobnimi ženskami.« Alfonsov ugled je bil v trenutku porušen.

Čeprav republikanci na bližnjih volitvah še zdaleč niso dobili tega, kar je bilo po reakcijah kmetov pričakovati, so kralja Alfonsa III z ultimatom prisilili, da je zapustil domovino in se tako izognil državljanski vojni...

*Po knjigi: James MacKay:
The Guinness Book of Stamps*

Pripravil: Silvester Bajc

FILATELISTIČNA KARIKATURA

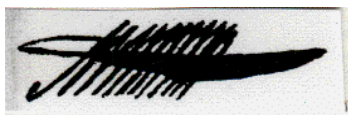
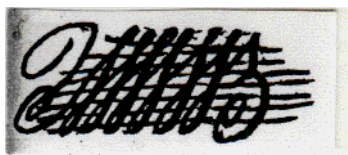

Silvester
Bajc

ZANIMIVOSTI IZ POŠTNE ZGODOVINE

O razvoju priporočenih poštних pošiljk

Leta 1981 je pri založbi Lipa Koper izšla knjiga, življenjsko delo dr. Frana Juriševiča, »S pošto skozi preteklost Slovenskega Primorja in Istre«. Večinoma po tej knjigi, deloma pa po drugih virih (npr. Razvoj zaznambe priporočnine v Avstriji, Festschrift Annaesslich der WIPA, Dunaj 1981, stran 149 – 152) lahko nekoliko orišem razvoj priporočenih poštних pošiljk v našem delu Evrope.

Recommandiert

RECOMANDIRT

RECOM:

Uporabljali so tudi različno kombinirane pečatnike, ki so v trivrstnem zaporedju vsebovali označbo kraja, zaznamek za priporočitev in datum.

Predhodniki R nalepnic (recepisse poštних potrdil) so bili »FRANCO« poštni žigi, v uporabi že pred izidom poštne znamke. Začetek razvoja priporočenih poštних pošiljk sega torej stoletja nazaj. 9. marca 1667 je bila na nekem pismu, odposlanem z Dunaja zaznamba priporočitve s stiliziranimi črkama »N.B.« (= Nota bene).

Leta 1837 je podobna zaznamba že tako stilizirana, da črke skoraj niso več razpoznavne.

Od 1864 dalje so za priporočena pisma uporabljali pečatnike z različnimi pisanimi črkami in oblikami.

R^{N^o}

R^{Nr}

RECOM:
N^o

RECOM:
N^o

23. januarja 1883 so vpeljali nov, enoten pečatnik, ki je veljal za vse države, članice UPU (Svetovne poštne zveze), podpisnice pariškega sporazuma.

Marca leta 1885 je bila prvič uporabljena R nalepnica, ki se je, morda z malenkostnimi spremembami, obdržala vse do današnjih dni. Na sliki predstavljam tako nalepnicu na naslovni strani pošiljke iz leta 1917, ki jo imam v svoji zbirki.

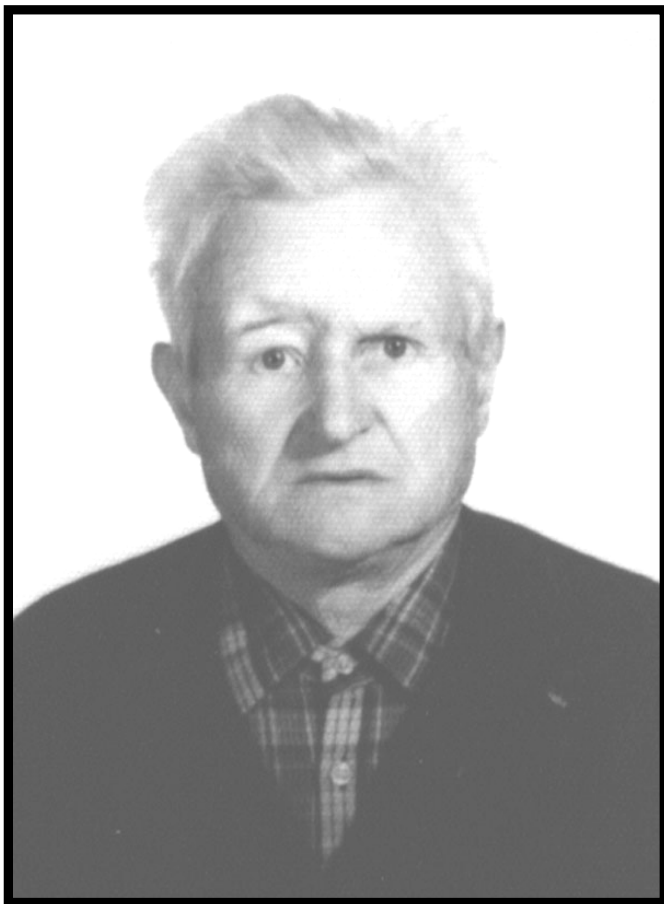
Stanko Majnik

IN MEMORIAM – ANTON FERJANČIČ

17. V. 1914 – 26. I. 2000

V 86. letu življenja se je v začetku leta 2000 za vedno poslovil g. Anton Ferjančič, dolgoletni in zvesti član ter funkcionar FD Idrija.

Tone – tako smo ga ogovarjali v društvu, je prehodil dolgo in razgibano življenjsko pot. Rodil se je 17. maja 1914 v rudarski družini v Idriji. Po končani ljudski šoli je obiskoval trgovsko šolo v Idriji in sedem let delal v trgovini pri Turku, tri leta kot vajenec in štiri leta kot pomočnik. Služil je italijansko vojsko v Firencah in bil v predvojnem in medvojnem času kar osem let zdoma. Ker ni skrival narodne zvesti, v Idriji ni dobil zaposlitve. Emigriral je čez mejo v

Ljubljano, od koder se je moral vrniti po italijanski zasedbi leta 1941. Med drugo svetovno vojno je preстал marsikaj. Ko se je v začetku leta 1943 vrnil domov, so ga Italijani takoj zaprli v idrijskem gradu. Iz grajskega zapore so ga odpeljali v tržaški Coroneo, nato pa v delavski bataljon v Potenzo. Sledila je premestitev na Sardinijo in zatem še na Korziko, kjer je prišel v ameriško ujetništvo. Pozneje je pripovedoval, kako se je takrat po dolgem času pošteno najedel, umil in preoblekel. Žal se je ujetništvo in neprostopoljno delo nadaljevalo v južni Franciji v Marseillu, tako da je prišel domov šele v oktobru 1945.

Redno službo je dobil, že skoraj 32-leten, pri idrijskem rudniku v začetku leta 1946. Sprva je delal kot kopač v jami, potem pa deset let v administraciji pri jašku Kajzer in delno na rudniški upravi. Sledila je zaposlitev na Uti, kjer je prevzemal les za rudnik. Po preselitvi žage v Spodnjo Idrijo se je znašel pod pristojnostjo »mizarnice«. Od tu je odšel v Psihiatrično bolnišnico Idrija, kjer je delal kot skladiščnik. Zadnje delovno mesto je prevzel na Kolektorju, kjer je odgovarjal za materialno knjigovodstvo. V zasluženi pokoj je stopil leta 1974.

Pokojni Tone se je poročil 19. maja 1946 z Ivano Kosmač, znanko iz mladih let. Z ženo, skrbno gospodinjno, sta si uredila prijetno družinsko ognjišče, ki je od marca 1948 nastanjeno na Triglavski ulici. V zakonu sta se rodila hči Nastja (22. 6. 1947) in sin Boris (4. 11. 1949) – tudi filatelista, specialist za Verigarje. Gospod Tone je vsa leta izjemno vestno in odgovorno opravljal dolžnosti, ki so mu jih nalagale službe. V prostem času se je z veliko ljubeznijo posvečal vrtu in domačim živalim – kokošim, zajcem in racam. Od mladih let, ko je rad pešačil na Vojsko, so ga privabljal lepe narave. Cnil je tudi pisano besedo in pogosto prebiral knjige. Vseskozi, domala do konca, je bil bistrega duha, se rad pogovarjal, redno poslušal radio in sledil vsem novicam.

S filatelijo se je prvič srečal že kot šolar in si ustvaril skromno začetno zbirko. Zaradi težavnih življenjskih okoliščin je zbiranje znamk za dolga leta opustil, vendar se jim nikoli ni povsem odrekal. K ponovni filatelistični dejavnosti ga je – tudi kot šolar – spodbudil sin Boris, s katerim sta se nato leta 1963 hkrati včlanila v društvo. Odtlej je g. Ferjančič redno in točno – zares kot najboljša ura – hodil na društvene sestanke.

Posebej velja poudariti, da pokojnik ni bil le zgleden član, temveč tudi dejaven društveni funkcionar. Ni se branil pomembnih zadolžitev. Kar dvakrat, najprej v letih 1966 - 68, nato pa zlasti od 1977 do 1985, je opravljal zahtevne in pogosto nehvaležne posle društvenega gospodarja. Nalogam je namenjal veliko časa, tekal na pošto, izterjeval denar, sortiral in kuvertiral, vestno delil nove izdaje...

Kot filatelista se je g. Ferjančič z vsem srcem in znanjem posvečal stroki. Bil je na tekočem z novostmi, bral revije, rabil kataloge in načrtno pregledoval pošiljke krožne zamenjave. Nekaj let je zbiral ves svet, sčasoma pa se je osredotočil na Jugoslavijo, Italijo, Avstrijo, Sovjetsko zvezo, Nemško demokratično republiko in OZN. Njegova družina hrani kakih 50 zgledno urejenih albumov.

Zadnjih pet let življenja mu usoda ni prizanašala. Neusmiljena bolezen ga je za vedno odtegnila od nedeljskih sestankov in ga priklenila na voziček. S svojci, zlasti z življenjsko družico, pa je še vedno kramljal kot nekoč. In bil je neizmerno srečen, ko je pregledoval svoje zbirke...

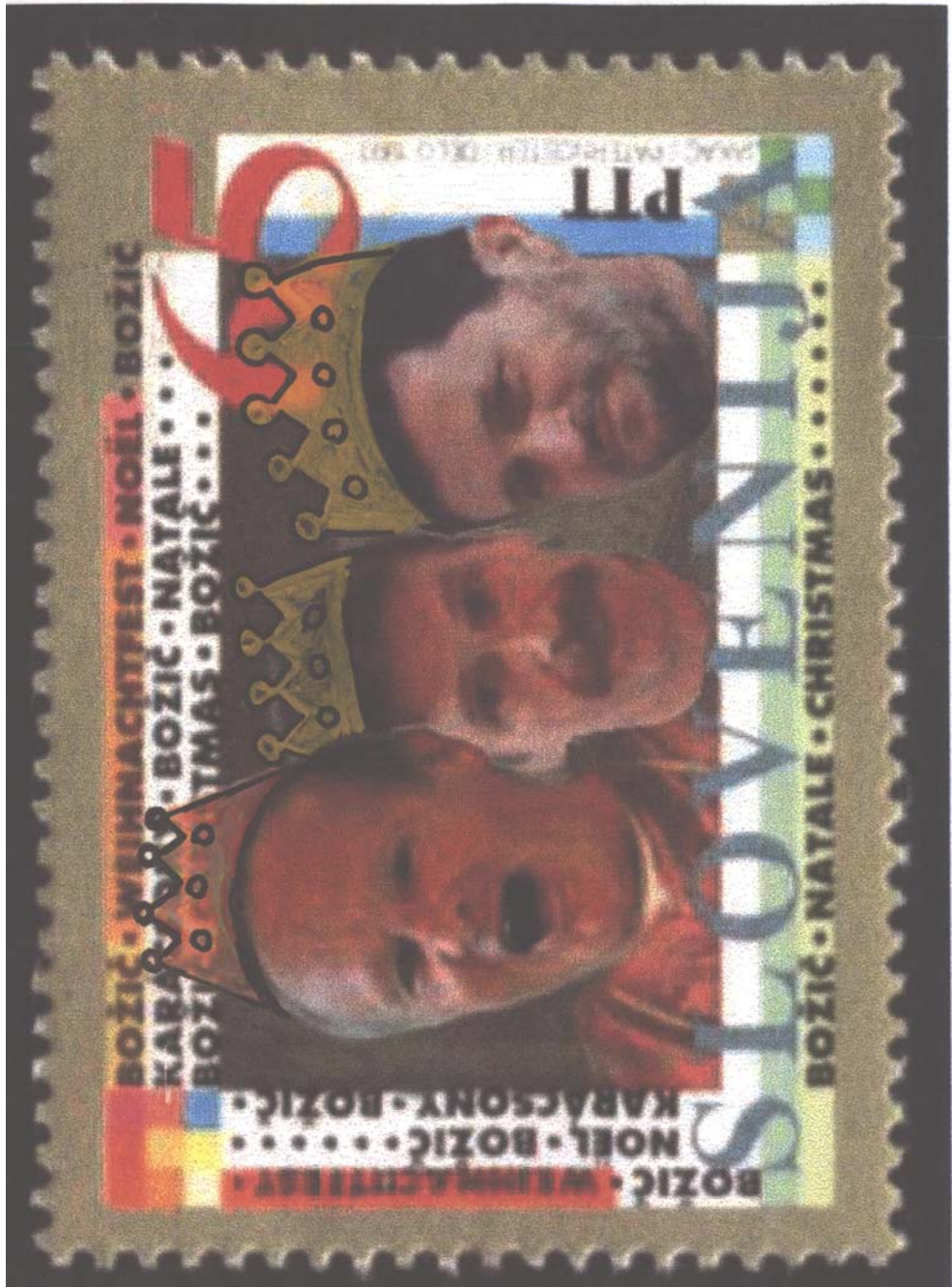
Dragi Tone, idrijski filatelista Vas nismo pozabili !

Janez Kavčič

FILATELIJA NA SPLETNIH STRANEH

- <http://www.philately.com/philately/index.htm> - filatelija
- <http://www.stampshows.com/catalogs.html> - katalogi
- <http://www.geocities.com/WallStreet/Floor/4843/philbur.html> - katalogi, pošte sveta
- <http://stamps.about.com/hobbies/stamps/msub38cat.htm> - katalogi in povezave
- <http://www.michel.de> - Michel (D)
- <http://www.crofil.com/inser/sassone.htm> - Sassone (I)
- <http://www.stangib.com/publications.html> - Stanley Gibbons (GB)
- <http://www.scottonline.com/ScottStampCat.htm> - Scott (USA)
- <http://www.briefmarken.ch/kataloge.htm> - Zumstein (CH)
- <http://www.domfil.com> - Domfil - tematika (E)
- <http://www.d-b-z.de> - DBZ - Deutsche Briefmarken Zeitung
- <http://pages.ebay.com/coins-index.html> - EBAY (aukcije)
- <http://www.f-i-p.ch> - FIP - Svetovna filateilistična zveza
- <http://www.zveza-fzs.si> - FZS - Filatelistična zveza Slovenije
- <http://home.amis.net/ivanusaa/fnd-tabor/drustvo.html> - FND Tabor - Maribor
- http://members.xoom.com/_XMCM/vrbo/fddrava/fd_index.htm - FD Drava - Muta
- <http://www2.arnes.si/~ljsikka3/filatelija> - FD I. Vavpotič – Kamnik
- <http://www.proanima.si/jozek> - čipke
- <http://members.xoom.com/barzen> - gobe
- <http://www.fortunecity.com/marina/marine/335/> - minerali
- <http://www.posta.si/slo/dz/default.asp> - Pošta Slovenije - dežela znamk

Ljubo Ukmar

VIDMAR / BAJC / WC

..... GOLI BRKATI IN KOSHATI.....

Idrijska čipka

Idrijska čipka

